

**PREZES URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W POZNANIU**
ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
tel. (61) 852-15-17, 852-77-50, fax (61) 851-86-44
e-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 26 stycznia 2015r.

RPZ- 61/3 /15/JM

POSTANOWIENIE

Na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy i § 2 pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. nr 107, poz. 887)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

wszczyna się z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez PZU na Życie S.A. z siedzibą w Warszawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu we wzorcach umów ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi postanowień określających tzw. wskaźnik wykupu, zgodnie z którym ustalana jest wysokość należnych konsumentom środków w przypadku rozwiązania przez nich umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, poniżej wartości rachunku udziałów, co może stanowić czyn nieuczciwej konkurencji, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatura w Poznaniu wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy działania PZU na Życie S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej: PZU) związane z oferowaniem konsumentom ubezpieczeń na życie i dożycie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, uzasadniają wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W toku postępowania Prezes Urzędu przeanalizował m.in. wzorce umów, które PZU wykorzystuje w zakresie ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. Prezes Urzędu ustalił, że w ramach ubezpieczeń indywidualnych PZU oferuje konsumentom, od dnia 4 grudnia 2012r., zawarcie umów na podstawie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia *Wielowalutowy Program Inwestycyjny* (dalej: OWU). Załącznikiem do umów zawieranych na podstawie OWU są m.in. Tabele Opłat i Limitów (kod F111, F112 i F113), w których określono np. minimalną wysokość składek jednorazowych dla trzech

wariantów ubezpieczenia, sposób ich alokacji oraz wysokość i sposób pobierania opłat od ubezpieczającego w trakcie trwania umowy i w razie jej rozwiązania.

Stosownie do postanowień OWU, ubezpieczający ma prawo w dowolnym czasie dokonać całkowitego wykupu ubezpieczenia, a kwota wypłacana z tytułu wykupu obliczana jest jako iloczyn wartości całkowitego wykupu i wskaźnika wykupu określonego w Tabelach Opłat i Limitów. Z ww. Tabel wynika, że wysokość wskaźnika wykupu zależy od roku polisowego, w którym dokonywany jest wykup, czyli w którym następuje rezygnacja ubezpieczającego z ubezpieczenia. W każdej z Tabel wskaźniki wykupu podane zostały dla trzech różnych wariantów ubezpieczenia (wybranych przez klienta na etapie zawarcia umowy), zależnych m.in. od wysokości składki jednorazowej. Np. w pierwszej Tabeli (kod F111) dla wariantu 1, w którym minimalna wysokość składki jednorazowej wynosi 50.000 zł lub równowartość tej kwoty przeliczonej po średnim kursie NBP z dnia dokonania wpłaty w euro albo w dolarach amerykańskich, wartość wskaźnika wykupu w 1 roku polisowym wynosi 92%, w 2 roku polisowym 93,5%, w 3 roku 95%, w 4 roku 97%, a począwszy od 5 roku polisowego 100%. W drugiej Tabeli (kod F112) dla wariantu 1, w którym minimalna wysokość składki jednorazowej wynosi 500.000 zł lub równowartość tej kwoty przeliczonej po średnim kursie NBP z dnia dokonania wpłaty w euro albo w dolarach amerykańskich, wartość wskaźnika wykupu w 1 roku polisowym wynosi 93%, w 2 roku polisowym 94,5%, w 3 roku 96%, w 4 roku 98%, a począwszy od 5 roku polisowego 100%. W ostatniej Tabeli (kod F113) dla wariantu 1, w którym minimalna wysokość składki jednorazowej wynosi 1.000.000 zł lub równowartość tej kwoty przeliczonej po średnim kursie NBP z dnia dokonania wpłaty w euro albo w dolarach amerykańskich, wartość wskaźnika wykupu w 1 roku polisowym wynosi 94%, w 2 roku polisowym 95,5%, w 3 roku 97%, w 4 roku 99%, a począwszy od 5 roku polisowego 100%.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu dotyczące wskazania czynności podejmowanych w przypadku złożenia przez konsumenta wniosku o całkowity wykup ubezpieczenia w czasie trwania umowy ubezpieczenia zawartej na podstawie OWU, które decydują o ustaleniu tzw. wskaźnika wykupu, PZU poinformowało, że po wpłynięciu wniosku o całkowity wykup weryfikuje poprawność dyspozycji, a następnie umarza udziały jednostkowe funduszy zaewidencjonowane na rachunku udziałów. PZU zaznaczyło, że wskaźnik wykupu jest ustalany z uwzględnieniem roku polisowego, w którym są umarzone udziały jednostkowe funduszy. Następnie obliczany jest podatek od zysków kapitałowych i kwota świadczenia do wypłaty.

Analiza zgromadzonego materiału dowodowego daje podstawę do wniosku, że wartości, o które pomniejszane są wypłacane konsumentom środki w razie rozwiązania umowy, nie znajdują uzasadnienia. Należy zauważyć, że w trakcie obowiązywania umowy konsumenci są obciążani różnego rodzaju opłatami, które są związane z wykonywaniem umowy (np. opłatą administracyjną, opłatą za ryzyko ubezpieczeniowe, opłatą transakcyjną, opłatą za zarządzanie). Zastrzegając wskaźnik wykupu na poziomie poniżej 100% środków zgromadzonych na rachunku udziałów PZU może przerzucać na konsumenta ryzyko gospodarcze związane z prowadzoną działalnością, wynikające z możliwości wcześniejszego rozwiązania przez konsumenta umowy. Oznacza to, że wypłacona konsumentowi kwota zależy nie tylko od wartości rachunku jednostek funduszu (rachunku udziałów) i pobieranych od niego opłat w trakcie realizacji umowy, ale również- od opłat za wykup pobieranych w razie rozwiązania umowy. W konsekwencji, poprzez stosowanie postanowień przewidujących wskaźniki wykupu, PZU zapewnia sobie możliwość zatrzymania określonych środków, przy czym konsument może otrzymać znacznie mniej niż zgromadził na rachunku udziałów, na podstawie zawartej umowy. Ostatecznie zatem kwota z tytułu wykupu, która zostanie wypłacona konsumentowi w przypadku rozwiązania umowy, może być zdecydowanie niższa niż wartość rachunku jednostek funduszu (rachunku udziałów) i nie będzie to spowodowane lokowaniem środków w wybranych

przez konsumenta funduszach, ale zastosowaniem przez PZU określonego wskaźnika wykupu. Zdaniem Prezesa Urzędu, uzasadnieniem dla stosowania regulacji, które pozwalają PZU na zatrzymanie określonych środków zgromadzonych na rachunku udziałów, nie powinien być fakt, że umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym mają ze swej natury długoterminowy charakter. W ten sposób PZU może uzyskać kosztem konsumenta określoną korzyść, zwłaszcza w sytuacji zgromadzenia przez niego środków o znacznej wartości.

W ocenie Prezesa Urzędu, zakwestionowane działania PZU mogą spełniać przesłanki praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności czyny nieuczciwej konkurencji. Art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji stanowi, że czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. W świetle powołanego przepisu, bezprawność czynu nieuczciwej konkurencji może wynikać zarówno ze sprzeczności z przepisami prawa, jak i z dobrymi obyczajami. Dobre obyczaje nie są normami prawnymi, ale normami postępowania, które- podobnie jak zasady współżycia społecznego- powinny być przestrzegane przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą tak, jak przepisy prawa. Dobre obyczaje pojmowane są jako reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Istotą tego pojęcia jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien on wyrażać się właściwym informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniu uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu równorzędnego partnera umowy (tak np. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2006r. sygn. akt XVII AmC 152/05). W niniejszej sprawie naruszenie przez PZU dobrych obyczajów może przejawiać się w nieuczciwym sposobie na „zatrzymanie” konsumenta i dążeniu do utrzymania zawartej umowy wyłącznie za pomocą swoistej sankcji ekonomicznej, a nie np. poprzez atrakcyjność oferowanych produktów. Poprzez zastosowanie wskazanych powyżej postanowień konsument może albo kontynuować ubezpieczenie i płacić składki pomimo, że tego nie chce albo zrezygnować z ubezpieczenia i utracić znaczną część środków zgromadzonych na rachunku udziałów. *De facto* więc wskutek zastosowania ww. postanowień konsument może być pozbawiony faktycznej możliwości rozwiązania umowy.

Zarzucona PZU praktyka może godzić w zbiorowy interes konsumentów, tj. interesy nieokreślonej i nieograniczonej grupy konsumentów, których nie da się zidentyfikować- wszystkich jego aktualnych i potencjalnych kontrahentów w ramach oferowanych umów ubezpieczenia.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu uznał za uzasadnione wszczęcie przeciwko PZU postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Na postanowienie zażalenie nie przysługuje.

